

บทรายการวิทยุฟันทอล์ค

ออกอากาศ วันจันทร์ที่ 27 พฤษภาคม 2562

เรื่อง ตุ่มและก้อนบวมในปากที่เกิดจากโรคของต่อมน้ำลาย

ผู้ดำเนินรายการ นางสาวนฤมล สังข์ทอง

ผู้เขียนบทความ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทันตแพทย์ ดร. ขายแดน อินตะปา

ผู้ดำเนินรายการ

สวัสดีค่ะ ขอต้อนรับคุณผู้ฟังเข้าสู่รายการฟันทอล์ค ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยนเรศวร คลื่นความถี่ FM 107.25 MHz. พบกับดิฉันนฤมล สังข์ทอง รับหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการในวันนี้ค่ะ พบกันเป็นประจำทุกวันจันทร์เวลาประมาณ 18.30-19.00 น. เพื่อนำความรู้ทางทันตสุขภาพที่เป็นประโยชน์มาพูดคุยกัน ให้ประชาชนมีสุขภาพช่องปากที่ดี มีความรู้เบื้องต้นที่จะดูแลช่องปากของตัวเองได้ค่ะ

สำหรับสาระน่ารู้ที่จะนำมาพูดคุยกันในวันนี้ เรื่อง ตุ่มและก้อนบวมในปากที่เกิดจากโรคของต่อมน้ำลาย เรียบเรียงโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทันตแพทย์ ดร. ขายแดน อินตะปา อาจารย์ประจำภาควิชาทันตกรรมวินิจฉัย คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ก่อนจะมารับฟังเนื้อหาที่อาจารย์ได้เตรียมมาฝากกัน รับฟังเพลงจากบทรายการของเรา สักเพลงก่อนค่ะ

เพลง

ผู้ดำเนินรายการ

ต่อมน้ำลายมีหน้าที่ผลิตน้ำลาย ซึ่งมีส่วนสำคัญในการหล่อลื่นช่องปาก ช่วยในการกลืนอาหาร ปกป้องฟันจากแบคทีเรีย และช่วยในการย่อยอาหาร ในช่องปากและคอมีต่อมน้ำลายเล็กๆ อีกหลายร้อยต่อม ซึ่งน้ำลายจะไหลเข้ามาในปากผ่านท่อเล็กๆ เมื่อต่อมน้ำลายหรือท่อมมีปัญหา มันก็อาจทำให้เกิดอาการอย่างต่อมน้ำลายบวม ปากแห้ง ปวดเป็นไข้ และรู้สึกได้ถึงรสชาติที่ไม่ดีในช่องปาก ซึ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ทันตแพทย์ ดร. ขายแดน ได้สรุปโรคของต่อมน้ำลายไว้ทั้งหมด 5 โรค ด้วยกัน รับฟังรายละเอียดกันได้เลยค่ะ

ตุ่มบวมของถุงน้ำเมือก

ตุ่มบวมของถุงน้ำเมือก เกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ แต่ที่พบได้บ่อยที่สุด คือลักษณะอาการบวมเป็นถุงน้ำซึ่งมีเมือก อยู่ภายใน โดยสามารถพบถุงน้ำนี้ได้ทั้งภายในช่องปาก และ ในไซนัส ซึ่งหากเกิดในช่องปากจะมีลักษณะเป็นตุ่มหรือก้อนน้ำบวม ขึ้นมา มีขนาดต่าง ๆ กัน ตุ่มบวมของถุงน้ำเมือกในช่องปาก แบ่งได้ออกเป็น 3 ชนิด

1.1. ตุ่มบวมของถุงน้ำเมือกที่เกิดจากท่อน้ำลายขนาดเล็กได้รับบาดเจ็บ จนกระทั่ง ฉีกขาด และน้ำน้ำลายออกมา รวมตัวกันอยู่ภายนอกท่อน้ำลาย ทำให้กลายเป็น ถุงน้ำ ผื่นบางใส มักพบที่ริมฝีปากล่าง มีอาการเจ็บหรือรำคาญหากกัดไปโดนถุงน้ำ หรืออาจทำให้ถุงน้ำแตก และยุบหายไป โดยในบางกรณีจะมีอาการบวมเป็น ๆ หาย ๆ ในผู้ป่วยบางรายสามารถยุบ บวมได้เอง แต่บางรายต้องทำการผ่าเอาถุงน้ำออก ถุงน้ำชนิดนี้ ไม่มีอันตรายถึงชีวิต และไม่เปลี่ยนเป็นโรคมะเร็ง

1.2. ตุ่มบวมของถุงน้ำเมือกที่เกิดจากการขยายตัวของท่อน้ำลายโดยการสะสมของน้ำลายบริเวณนั้น ซึ่งอาจเกิดจากการอุดตันของท่อน้ำลายจากสาเหตุต่าง ๆ ตุ่มบวมชนิดนี้ มักมีขนาดใหญ่กว่าชนิดแรก และมักพบมีลักษณะบวม กดนิ่ม มีผื่นง หนา เกิดกับท่อน้ำลายเป็นหลัก บางครั้งสังเกตได้แค่มีอาการบวมในปาก เนื่องจากไม่สามารถสังเกตเห็นน้ำเมือกที่ขังอยู่ด้านในได้ ผู้ป่วยมักมีอาการรำคาญ เวลารับประทานอาหารหรือกลืน ในบางรายอาจมีอาการปวด บริเวณที่บวม เมื่ออยากอาหารหรือก่อนมื้ออาหาร เนื่องจากจะมีการหลั่งของน้ำลาย และเกิดการคั่งของน้ำลายมากขึ้น อาการบวมของถุงน้ำเมือก ชนิดนี้ ต้องทำ การรักษาโดยการผ่าตัดระบายน้ำเมือกที่คั่งออก เพราะเมื่อเวลาผ่านไป น้ำเมือกเหล่านี้จะสะสมกลายเป็นก้อนที่มีลักษณะแข็ง ขึ้น และเป็นสาเหตุของการอักเสบติดเชื้อของท่อน้ำลายได้

1.3. ก้อนบวมถุงน้ำเมือกที่เกิดในท่อน้ำลายของต่อมน้ำลายขนาดใหญ่บริเวณใต้ลิ้น ก้อนบวมชนิดนี้มักจะแสดงอาการบวมกดนิ่ม มักเกิดที่บริเวณพื้นช่องปากใต้ลิ้น มีลักษณะบวม ใหญ่ ผนังบาง ใส คล้ายท้องกบ ก้อนบวมถุงน้ำเมือกที่เกิดขึ้นบริเวณใต้ต่อพื้นช่องปากลงไปจนถึงลำคอ หากมีขนาดใหญ่มาก อาจเบียดทางเดินหายใจจนถึงแก่ชีวิตได้ ต้องรีบให้การรักษา จึงแนะนำให้พบทันตแพทย์โดยด่วน

ตอนนี้ขอพักกันสักครู่

เพลง

ผู้ดำเนินรายการ

ก้อนนิ่วในท่อน้ำลาย

เป็นการตกตะกอนของแร่ธาตุในท่อน้ำลายเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ มีลักษณะเป็นก้อนคล้ายก้อนหินปูนที่เกิดจากการตกตะกอนสะสมของแร่ธาตุ มักพบที่ท่อของต่อมน้ำลายขนาดใหญ่ และพบในบริเวณพื้นช่องปากใต้ลิ้นได้มากกว่า ด้านกระพุ้งแก้ม ซึ่งสาเหตุที่พบบริเวณท่อน้ำลายของขากรรไกรล่างมากกว่าก็เพราะว่า ท่อน้ำลายบริเวณนี้มีลักษณะคดเคี้ยว ทำให้การไหลของน้ำลายไม่สะดวกเท่าในท่อน้ำลายของต่อมน้ำลายใหญ่ข้างกระพุ้งแก้ม อีกทั้งยังต้องผลิตน้ำลายส่งขึ้นมาในทิศทางที่ตรงกันข้ามกับแรงโน้มถ่วงของโลก ทำให้น้ำลายไหลช้า ประกอบกับความหนืดของน้ำลายที่ผลิตออกจากต่อมน้ำลายเหล่านี้มีมากกว่าต่อมน้ำลายใหญ่ข้างกระพุ้งแก้ม จึงทำให้ง่ายต่อการสะสมของแร่ธาตุขึ้นภายในท่อน้ำลาย เกิดเป็นก้อนลักษณะแข็งได้ ผู้ป่วยที่มีนิ่วในท่อน้ำลาย จะแสดงอาการเริ่มแรก คือรู้สึกกระคายเคือง เมื่อรับประทานอาหารหรือขณะกลืน ต่อมาเมื่อก้อนนิ่วมีขนาดใหญ่ขึ้น จะเริ่มรู้สึกปวด เมื่อยากอาหารหรือก่อนมื้ออาหาร เนื่องจากก้อนนิ่วมีขนาดใหญ่จนไปอุดตันท่อน้ำลายทั้งหมด โดยทั่วไปเมื่อก้อนนิ่วมีขนาดใหญ่ขึ้นมาก ผู้ป่วยจะสามารถคลำก้อนนิ่วได้ด้วยตนเองจากในปาก เมื่อคลำพบก้อนแข็งที่พื้นช่องปาก ไม่ควรดันก้อนนิ่วไปทางด้านลำคอ เพราะจะทำให้ก้อนนิ่วเปลี่ยนตำแหน่งลึกเข้าไปด้านใน ซึ่งจะทำให้ยากต่อการผ่าตัดเอาออก วิธีการรักษาที่ดีที่สุดคือการพบทันตแพทย์ เพื่อปรึกษาวิธีการรักษา ซึ่งอาจทำได้ทั้งการกลืนก้อนนิ่วออกมาทางรูเปิดของต่อมน้ำลาย หรือการผ่าตัดเอาออก หากปล่อยไว้นานจะทำให้เกิดผลเสีย คือการอักเสบของท่อน้ำลายและบริเวณโดยรอบ ซึ่งอาจทำให้เกิดการติดเชื้อบริเวณนั้น และลุกลามไปยังต่อมน้ำลายได้

การบวมของต่อมน้ำลายที่เกิดจากการติดเชื้อ

อาการบวมของต่อมน้ำลายที่เกิดจากการติดเชื้อ ชนิดที่พบได้บ่อย คือโรคคางทูม มีสาเหตุจากเชื้อไวรัสในกลุ่มพาราไมกโซไวรัส โดยเชื้อจะมีระยะการฟักตัวประมาณ 2-3 สัปดาห์ อาการโดยทั่วไปจะพบว่า มีไข้ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ มีอาการหนาวสั่น ปวดหัว และปวดบริเวณหน้าหู พบการบวมปวดของต่อมน้ำลาย โดยเฉพาะต่อมน้ำลายใหญ่ด้านกระพุ้งแก้ม พบมากถึงร้อยละ 70 หากพบในผู้ใหญ่อาจมีอาการแทรกซ้อนมากกว่าที่พบในเด็ก เช่น อาการอัมพาตอักเสบ เป็นต้น ปัจจุบันพบโรคนี้น้อยลงเนื่องจากการฉีดวัคซีนป้องกัน แต่หากพบว่ามีก้อนบวม และเจ็บปวดบริเวณข้างแก้มดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ควรปรึกษาทันตแพทย์ทันที

ตอนนี้ขอพักกันสักครู่ นะคะ ช่วงนี้รับฟังเนื้ออกของต่อมน้ำลาย ซึ่งมีทั้งชนิดร้ายแรง และชนิดไม่ร้ายแรง รับฟังเนื้อหากันได้หลังจากจบเพลงนี้ค่ะ

เพลง

ผู้ดำเนินรายการ

กลับมาพูดคุยกันต่อนะคะ สำหรับเนื้ออกของต่อมน้ำลาย ซึ่งมีทั้งชนิดร้ายแรง และชนิดไม่ร้ายแรง รับฟังเนื้ออกชนิดไม่ร้ายแรงของต่อมน้ำลาย *กันก่อนค่ะ*

เป็นเนื้ออกของต่อมน้ำลายที่พบได้บ่อยที่สุด โดยพบที่ต่อมน้ำลายข้างแก้มมากที่สุด พบในช่วงอายุ 45-55 ปี โดยมีอาการคือ มีการบวมของต่อมน้ำลายอย่างช้า ๆ จากการโตขึ้นของก้อนเนื้อ กดแน่น ไม่เจ็บ ไม่ปวด แต่ในบางบริเวณอาจกดนิ่มได้ หากมีถุงน้ำอยู่ภายในด้วย เมื่อพบอาการดังกล่าว ควรปรึกษาทันตแพทย์ เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยที่ถูกต้อง ต่อไป

เนื่องจากเนื้องอกไม่ร้ายแรงบางชนิดของต่อมน้ำลายสามารถกลายเป็นมะเร็งของต่อมน้ำลายได้หากไม่ได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที

สุดท้ายคือ เนื้องอกชนิดร้ายแรงของต่อมน้ำลาย (มะเร็งต่อมน้ำลาย)

พบได้ในหลายช่วงอายุ โดยพบได้ในคนที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป พบได้หลายบริเวณในปาก ทั้งในต่อมน้ำลายข้างแก้ม ต่อมน้ำลายใต้ลิ้น และเพดานปาก จะมีลักษณะบวมในปาก โตขึ้นอย่างช้าๆ มักไม่มีอาการเจ็บปวดใด ๆ ยกเว้น มะเร็งต่อมน้ำลายที่ลุกลามไปยังเส้นประสาทบริเวณใกล้เคียงจึงจะแสดงอาการเจ็บปวด หรือก้อนมะเร็งที่โตขึ้นมากและเป็นแผลก็อาจแสดงอาการเจ็บปวดได้เช่นกัน มะเร็งของต่อมน้ำลายนี้นั้นสามารถแพร่กระจายไปยังอวัยวะส่วนอื่น ๆ ของร่างกายได้ ซึ่งอัตราการมีชีวิตรอดจากการเป็นมะเร็งของต่อมน้ำลายบางชนิดนั้นค่อนข้างต่ำ หากพบมีก้อนบวมในปาก ไม่ว่าบริเวณใดก็ตาม ให้รีบปรึกษาทันตแพทย์โดยด่วน เพราะนอกเหนือจากมะเร็งของต่อมน้ำลายแล้ว ยังสามารถพบมะเร็งชนิดอื่นๆ ในช่องปากได้อีกด้วย

สำหรับคุณผู้ฟังที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพช่องปาก หรือต้องการติดต่อเข้ารับบริการทางทันตกรรมสามารถโทรศัพท์เข้ามาสอบถาม หรือนัดหมายได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 055-966-866 และ 055-967-453 สำหรับในเวลาราชการ ส่วนนอกเวลาราชการโทรศัพท์เข้ามาสอบถามได้ที่หมายเลข 055-967-481 ทางโรงพยาบาลทันตกรรม มีทันตแพทย์ที่เชี่ยวชาญพร้อมให้คำปรึกษา และคำแนะนำค่ะ

ก่อนจากกันมีข่าวฝากประชาสัมพันธ์กิจกรรมจากทางโรงพยาบาลทันตกรรม หน่วยทันตกรรมพระราชทานมหาวิทยาลัยนเรศวร จะออกให้บริการทางทันตกรรมได้แก่ ตรวจฟัน อุดฟัน ขูดหินปูน ผ่าฟันคุด โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ณ ท้องตสถานหญิงพิษณุโลก อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก วันที่ 13 มิถุนายน 2562 ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงสามารถเข้ารับบริการได้ในวันดังกล่าวค่ะ

วันนี้เวลาของทางรายการหมดลงแล้ว ต้องขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ทันตแพทย์ ดร. ชัยแดน อินตะปา เป็นอย่างมากที่เรียบเรียงบทความให้กับรายการฟันทอล์คคณะ พบกับรายการของเราได้อีกครั้งในวันจันทร์หน้าเวลาเดียวกันนี้ สวัสดีค่ะ